

עץ חיים היא למחזיקים בה, ומהצד שלה ויפח באפיו נשמת חיים, ועליה נאמר לזאת יקרא אשה כי מאיש לקחה זאת, ולא האחרת שנטלה מן העצם, שגרמה לו מות, שהרי השפחה גרמה, וידעו כי עירמם הם, ומשום זה ויעש יהו"ה אלהי"ם לאדם ולאשתו פתנות עור וילבשם.

אמר לו רבי אלעזר: למה אמר בשבילה כי מאיש לקחה זאת? היה לו לומר כי מאדם, למה מאיש? אלא מאיש, שם א"ם ושם י"ש. שם י"ש, זהו שכתוב להנחיל אהבי יש. שם אם, כי אם לבינה תקרא, והם אב ואם, חכמה ובינה, שמשם נטלה, ומשום זה כי מאיש לקחה זאת. ויש לו אחרת שנקראת בת זוגו, זהו שכתוב זכר ונקבה בראם ויברך אתם ויקרא את שמם אדם. בא וראה, אדם הראשון בדמותו של יהו"ה הוא נברא, ובדמותו של עשר ספירות שהן יו"ד ה"א וא"ו ה"א מהצד של יהו"ה, מצד של י' נקרא איש, ומצד של ה' העליונה אשתו נקראת אשה, אם כל חי, ומהצד של ו"ה חנה אשתו, ומהצד של יו"ד ה"א וא"ו ה"א חנה נקראת אדם, ובכל מה שהיה בדמותו - לקה.

תקון ששים וששה

בראשית, ברא שית, זה אדם שכולל שש, והם שתי שפחות מהצד של העץ של טוב ורע, עצם ובשר, איש ואשה, שנאמר בה כי מאיש לקחה זאת, הרי ארבע, אדם זכר ונקבה, זהו שכתוב זכר ונקבה בראם וגומר, הרי שש, ומשום זה ויאמר יהו"ה

באפיו נשמת חיים (בראשית ב ז), ועלה אתמר (שם כג) לזאת יקרא אשה כי מאיש לקחה זאת, ולא אחרא דאתנטילת מגרמא, דגרימת ליה מיתה, דהא שפחה גרמת וידעו כי עירמם הם (שם ג ז), ובגין דא (שם כא) ויעש יהו"ה אלהי"ם לאדם ולאשתו פתנות עור וילבשם. (דף צו ע"ב)

אמר ליה רבי אלעזר אמאי אמר, בגינה פי מאיש לקחה זאת (בראשית ב כג), כי מאדם היה ליה למימר, אמאי מאיש, אלא מאיש תמן א"ם ותמן י"ש, תמן י"ש הדא הוא דכתיב (משלי ח כא) להנחיל אהבי יש, תמן אם כי אם לבינה תקרא (שם ב ג), ואינון אבא ואימא חכמה ובינה, דמתמן אתנטילת, ובגין דא פי מאיש לקחה זאת.

ואית ליה אחרא דאתקריאת בת זוגיה, הדא הוא דכתיב (בראשית ב) זכר ונקבה בראם ויברך אתם ויקרא את שמם אדם. תא חזי אדם הראשון בדיוקנא דיהו"ה אתברי, ובדיוקנא דעשר ספיראן דאינון יו"ד ה"א וא"ו ה"א, מסטרא דיהו"ה, מסטרא די אתקרי איש, ומסטרא דה' עלאה אתתיה אתקריאת אשה אם כל חי, ומסטרא דו"ה חנה אתתיה, ומסטרא דיו"ד ה"א וא"ו ה"א חנה אתקרי אדם, ובכל מה דהוה בדיוקניה לקה.

תקונא שתין ושתיא

בראשית ברא שית, דא אדם דכליל שית, ואינון תרין שפחות מסטרא דאילנא דטוב ורע עצם ובשר, איש ואשה דאתמר בה (בראשית ב כג) כי מאיש לקחה זאת, הא ארבע, אדם זכר ונקבה, הדא הוא דכתיב זכר ונקבה בראם וגומר, הא שית, ובגין דא (שם ג כב) ויאמר יהו"ה אלהי"ם

זכר ונקבה בראם וגומר, הא שית, ובגין דא (שם ג כב) ויאמר יהו"ה אלהי"ם

אַלֵּהִיִּם הֵן הָאָדָם הֵינָה כְּאֶחָד מִמֶּנּוּ לְדַעַת טוֹב וְרַע וּגְדוּמָר, וּפְרָשׁוּהוּ הֵרָאשׁוּנִים, כְּאֶחָד מִמְּלֹאכֵי הַשָּׁרֵת.

בֵּין כֶּף בָּא אֵלָיְהוּ וְהִזְדַּמֵּן אֵלָיו, וְאָמַר: רַבִּי, כְּאֶחָד מֵהֶם הֵינָה לוֹ לֹמֵר, אִם עַל מְלֹאכֵי הַשָּׁרֵת הֵינָה אוֹמֵר, מָה זֶה כְּאֶחָד מִמֶּנּוּ? וְעוֹד, הֵינָה לוֹ לֹמֵר הֵן אָדָם, מָה זֶה הָאָדָם בְּתוֹסַפֶּת ה' אֶלָּא ה' שֶׁל הָאָדָם הֵינָה כְּאֶחָד מִמֶּנּוּ, לֹא כְּתוּב יְהִי (ג"א הו"א) אֶלָּא הֵינָה, אַחַת מֵאַרְבַּע אוֹתִיּוֹת שֶׁהֵן יְהו"ה, כְּאַחַת מֵאַרְבַּע אוֹתִיּוֹת שֶׁהִיא ו'.

וְעַתָּה פֶּן יִשְׁלַח יְדוֹ, זו י', אִם זָכָה וְלָקַח גַּם מֵעֵץ הַחַיִּים, זו ו' (ה'), וְאָכַל וְחִי לְעֹלָם זֶה ו', חִי וְדַאי, כְּשֶׁה' הֵינָה יְחִידָה מִמֶּנּוּ, נִכְנָסָה בֵּין טוֹב לְרַע, זֶהוּ שְׁכַתוּב וַיִּצְרַח יְהו"ה אֵלֵהִיִּם אֵת הָאָדָם, שְׁתִּי יִצְרֹת, טוֹב וְרַע, לְדַעַת (וְנֹאמַר בְּהֶם וַיִּפַּח בְּאִפּוֹ נִשְׁמַת חַיִּים, וְזו ה' לְדַעַת טוֹב וְרַע, לְדַעַת) מָה שֶׁהָיוּ גּוֹרְמִים לְעֲשׂוֹת, וּמִשׁוּם זֶה נִכְנָסָה בֵּינֵיהֶם.

אַחַר שֶׁחָטָא הָאָדָם שֶׁל הַיִּצְרָה, נִפְרָדָה ה' הַעֲלִיּוֹנָה וְהַסְתַּלְקָה מִמֶּנּוּ, וּמִשׁוּם שֶׁלֹּא חָזְרָה אֵלָיו אָמַר, אִם זָכָה וְלָקַח גַּם מֵעֵץ הַחַיִּים, וְאָכַל וְחִי לְעֹלָם, וְעַץ הַחַיִּים הִזָּה הֵינָה נְטוּעַ בְּעֵץ הַגֶּן, וּמִשׁוּם שֶׁלֹּא זָכָה לְאָכַל מִמֶּנּוּ, מָה כְּתוּב בּוֹ? וַיִּשְׁלַחְהוּ יְהו"ה אֵלֵהִיִּם מִגֶּן עֵדֶן לְעַבְדֵי אֵת הָאָדָמָה אֲשֶׁר לָקַח מִשָּׁם, אוֹתוֹ שֶׁנֶּאֱמַר בּוֹ וַיִּצְרַח יְהו"ה אֵלֵהִיִּם אֵת הָאָדָם עֶפְרָ מִן הָאָדָמָה, שֶׁלֹּא הֵינָה כְּדַאי לְהִיּוֹת בְּגֵן הַתּוֹרָה, כִּיּוֹן שֶׁלֹּא שָׁמַר בָּהּ אֵת עֵץ הַדַּעַת טוֹב וְרַע בְּאִסּוּר וְהִתֵּר, וְעֵבֵר עַל מֵאִמְרָ רַבּוֹנוֹ, שְׂאָם הֵינָה שׁוֹמֵר שֶׁלֹּא יַעֲבֹר עַל מֵאִמְרָ רַבּוֹנוֹ,

דַּאֲתֵמַר בָּהּ (מְשַׁלֵּי יג יד) תּוֹרַת

הֵן הָאָדָם הֵינָה כְּאֶחָד מִמֶּנּוּ לְדַעַת טוֹב וְרַע וּגְדוּמָר, וְאוֹקְמוּהוּ קְדַמָּיִן כְּאֶחָד מִמְּלֹאכֵי הַשָּׁרֵת.

אֲדַהְבִּי הָא אֵלָיְהוּ אִזְדַּמֵּן לְגַבְיָהּ וְאָמַר רַבִּי כְּאֶחָד מֵהֶם הִנְהוּ לִי לְמִימָר אִם עַל מְלֹאכֵי הַשָּׁרֵת הִנְהוּ אָמַר, מֵאִי כְּאֶחָד מִמֶּנּוּ, וְעוֹד הֵן אָדָם הִנְהוּ לִי לְמִימָר, מֵאִי הָאָדָם בְּתוֹסַפֶּת ה', אֶלָּא ה' דֵּהָאָדָם הֵינָה כְּאֶחָד מִמֶּנּוּ, יְהִי (ג"א הו"א) לֹא כְּתוּב אֶלָּא הֵינָה, חַד מֵאַרְבַּע אֲתוּוֹן דֵּאִינוּן יְהו"ה פְּחַד מִן אַרְבַּע אֲתוּוֹן דֵּאִיְהוּ ו'.

וְעַתָּה פֶּן יִשְׁלַח יְדוֹ (שם) דָּא י', אִם זָכָה וְלָקַח גַּם מֵעֵץ הַחַיִּים (שם) דָּא ו' (ג"א ה'), וְאָכַל וְחִי לְעוֹלָם (שם) דָּא ו', חִי וְדַאי, כְּדֵּה ה' הִנְהוּ יְחִידָה מִנִּיהָ עֲאֵלֵת בֵּין טוֹב לְרַע, הַדָּא הוּא דְכְּתוּב (שם ב ד) וַיִּצְרַח יְהו"ה אֵלֵהִיִּם אֵת הָאָדָם תְּרִין יִצְרֹת טוֹב וְרַע, לְמַנְדַּע (וְאִתְמַר בְּהוֹן (שם) וַיִּפַּח בְּאִפּוֹ נִשְׁמַת חַיִּים וְדָא ה' לְדַעַת טוֹב וְרַע לְמַנְדַּע) מָה דֵּהוּוּ גְרַמִּין לְמַעֲבַד, וּבְגִין דָּא עֲאֵלֵת בֵּינֵיהוּ.

כְּתָר דְּחָאב אָדָם דֵּיִצְרָה, אֲתַפְרֶשֶׁת ה' עֲלָאָה וְאַסְתַּלְקַת מִנִּיהָ, וּבְגִין דְּלֹא אֲתַחֲזַרְתָּ לְגַבְיָהּ, אָמַר אִם זָכָה וְלָקַח גַּם מֵעֵץ הַחַיִּים וְאָכַל וְחִי לְעוֹלָם, וְהֵאִי עֵץ הַחַיִּים הִנְהוּ נְטוּעַ בְּעֵץ הַגֶּן, וּבְגִין דְּלֹא זָכָה לְמִיכַל מִנִּיהָ, מָה כְּתוּב בִּיהָ וַיִּשְׁלַחְהוּ יְהו"ה אֵלֵהִיִּם מִגֶּן עֵדֶן (שם ג כג) לְעַבּוֹד אֵת הָאָדָמָה אֲשֶׁר לָקַח מִשָּׁם, הֵהוּא דַּאֲתֵמַר בִּיהָ (שם ב ד) וַיִּצְרַח יְהו"ה אֵלֵהִיִּם אֵת הָאָדָם עֶפְרָ מִן הָאָדָמָה דְּלֹא הִנְהוּ כְּדַאי לְמַהוּי כְּגַנְתָּא דְּאוּרִיִּיתָא, כִּיּוֹן דְּלֹא נְטִיר בָּהּ עֵץ הַדַּעַת טוֹב וְרַע בְּאִסּוּר וְהִתֵּר, וְעֵבֵר עַל מִימְרָא דְּמֵאֲרִיָּה, דָּאִם הִנְהוּ נְטִיר דְּלֹא עֵבֵר עַל מִימְרָא דְּמֵאֲרִיָּה, וְלָקַח גַּם מֵעֵץ הַחַיִּים